

MARTÍ GELABERT Barcelona | Actualitzada el 09/03/2015 00:00

Una alumna de l'Escola Sant Felip Neri ensenyant a tocar la guitarra a un altre. / FRANCESC MELCION

“L'alumne es converteix en el mestre dels seus companys. Es destaca l'habilitat que un estudiant té com a persona”. De manera clara, la coordinadora del Banc del Temps de l'Associació Salut i Família, Josefina Altés, emfatitza així en el valor afegit que tenen els bancs del temps escolars. Aquesta branca que s'origina en els bancs del temps convencionals va ser ideada per Montserrat Pujol, amb l'ajuda de Xavier Cacho. Ells dos formen part del grup de treball Banc del Temps Escolar, que va ser reconegut pel departament d'Ensenyament el curs 2012-2013.

La idea inicial sorgeix d'un problema de convivència a l'institut on treballava la Montserrat. Per resoldre-ho, va creure adient aplicar la idea base dels bancs del temps en els seus alumnes i, d'aquesta manera, establir més vincles entre ells. El banc del temps escolar consisteix en el fet que els alumnes d'un grup de classe intercanviïn coneixements i habilitats, de manera que tots es relacionin amb tots. “Els alumnes s'adapten fàcilment a fer de *professors* dels seus companys. Els agrada ensenyar el que saben”, explica la Montserrat.

En aquest sentit, el programa es converteix en un plus de motivació per als alumnes. “Se senten els veritables autors i protagonistes: ells decideixen què volen aprendre i com ho transmeten als companys”. En relació a aquest aspecte, Josefina Altés detalla com alguns alumnes se senten més importants de com se sentien abans. Passen de ser aquells a qui sempre diuen que no fan bé la feina a ensenyar coses que el

més llest de la classe no sap fer. Un dels participants en el banc del temps escolar ho recorda així: “He après a fer coses que no sabia amb amics que no ho eren”. Tot plegat facilita, segons la Montserrat i el Xavier, l'aprenentatge escolar dels alumnes més desencantats. Un dels punts forts, per a Altés, és la “complicitat” entre persones que abans no existia. El reforç dels vincles entre alumnes d'una mateixa classe fomenta la creació de noves amistats.

Un dels altres aspectes importants que el banc del temps escolar treballa és la marginació que poden patir alumnes d'altres països. “A vegades arriben amb desconeixement de l'idioma i el sistema educatiu, i es queden apartats per timidesa”, explica Altés. Amb el projecte, però, aquesta situació es corregeix. “Es converteixen en protagonistes, per exemple, ensenyant a tocar un instrument que els alumnes d'aquí no havien vist mai. Passen de ser un nen que no parla a ser algú que ensenya”, detalla. Per això mateix, la inclusió és un dels pilars fonamentals de la iniciativa.

Com funciona un banc del temps?

La moneda és el temps

Els diners no són admesos en els bancs del temps, ja siguin escolars o convencionals. La premissa bàsica és que una hora d'ensenyar equival a una d'aprendre, sigui quin sigui el servei ofert.

Què es pot oferir?

Des d'arreglar un moble a fer classes de ball. Es poden oferir tot tipus de serveis, sempre dins el respecte i assegurant l'eficiència i un compromís ineludible. Cada usuari elabora un llistat de les seves capacitats, no de què cerca.

Com es gestiona el temps?

Cada banc del temps té un funcionament. Molts ho fan per mitjà de talonaris que equivalen a hores positives o negatives. Perquè sigui equitatiu, no s'accepten saldos no proporcionals (per exemple, més o menys de vint hores acumulades).

Qui ofereix servei a qui?

Que una persona ofereixi un servei a un altre usuari no significa que sigui aquest altre usuari qui li hagi de pagar amb un altre tipus de servei. S'ofereixen només els serveis que cada usuari indica que pot oferir i ho fa només a qui els necessita.

Per la seva banda, la professora de l'Escola Sant Felip Neri Merche Lorenzo corrobora aquesta millora de convivència. Ella aplica el banc del temps escolar a les seves classes i, malgrat que diu que els problemes no s'arreglen del tot “perquè no és una vareta màgica”, explica que “forma part de tot un programa transversal que es du a terme a l'escola”. Merche Lorenzo creu que el més important de tot plegat és que els nens “surtin del valor comercial que donem a les coses” i incideix en la importància que ells mateixos vagin descobrint molts dels seus valors personals i socials.

Comunicació entre pares i fills

Hi ha casos en què els nens i nenes no parlen amb els seus pares o no els comenten què han après a classe. El banc del temps escolar, però, ha ajudat algunes famílies a enfortir la relació dels pares amb els fills. Amb alguns alumnes del programa de formació i inserció (PFI) -antic PQPI-, aquesta qüestió s'evidencia més. Altés explica com alguna família se sorprèn, ja que des que el seu fill va començar a participar en el banc del temps escolar, “no para d'explicar-los el que ha après o ha fet a l'aula”.

A més a més, el vincle es reforça per un aspecte bàsic: la interculturalitat a les aules és molt gran i cada nen és un món. “Ensenyen coses del seu àmbit familiar”, explica Xavier Cacho. Per exemple, si un pare pesca, la seva filla ensenyarà a pescar o explicarà els diferents tipus d'ham als seus companys de classe. Per això mateix, els pares també es converteixen en un element essencial d'aquest procés d'aprenentatge mutu. “Els alumnes es mostren orgullosos” de poder ensenyar als companys la seva tradició, mentre que “impliquen els pares en el procés educatiu”, relata Montserrat Pujol. Però aquesta falta de comunicació no només passa a casa. El Xavier explica com, a vegades, “trobes alumnes que estan a l'ESO i han estat tota la primària junts a la mateixa classe i no s'han parlat mai!”

En aquesta direcció es pronuncia la coordinadora de Salut i Família, que veu com, sense adonar-se'n, es crea “una societat col·laborativa, participativa i d'ajuda mútua”. A més a més, emfatitza en la importància de la iniciativa, ja que resulta l'inici d'una relació que sortirà de les aules.

Cada docent pot acomodar l'organització del banc del temps escolar a les necessitats de la seva classe. La idea fonamental és que tots han de tenir èxit i tots s'han ajudar per aconseguir-ho. Així ho van fonamentar Montserrat Pujol i Xavier Cacho. Aquest projecte, que ha arribat a països com Itàlia i Portugal, s'implementa a l'Escola Sant Felip Neri. En aquest cas, dimecres s'iniciarà la primera sessió d'aquest curs -fa uns quatre anys que ho duen a terme en aquestes edats- amb els nens de cinquè i sisè de primària, com a part d'un dels tallers que es treballen durant el curs. A 1r d'ESO, en temps de tutoria, els alumnes fan el banc del temps durant tot l'any. En el cas dels més petits, ho fan en grups de 15 alumnes. Els nens elaboren un currículum del que poden ensenyar i ho comparteixen amb tres persones.

“Els nanos descobreixen coses dels altres que no pensaven que sabien fer i poden veure altres aspectes dels companys que no veuen en el seu dia a dia”, detalla la Merche, que pensa que tot l'alumnat veu el banc del temps com una cosa positiva i que tornaria a repetir.

El banc del temps de l'AMPA

A l'Escola dels Encants de Barcelona, els pares també tenen una implicació important en el banc del temps. En aquest cas, però, sense la participació dels infants, ja que en aquesta escola només hi ha nens i nenes de fins a 9 anys i, tot i que hi ha casos de banc del temps escolar d'aquestes edats, creuen que és més complicat implementar-ho. Ja que no poden aplicar el banc del temps a les aules, l'escola ha decidit organitzar-ne un per a tota la comunitat educativa.

Esther Hospital forma part del seu equip gestor i explica com 31 de les 300 famílies de l'escola participen en aquest banc del temps. Fa dos anys que duen a terme aquesta iniciativa i els resultats són molt positius. “La interrelació entre les famílies de l'escola és el valor afegit”, relata l'Esther, mentre recalca que tot plegat facilita el dia a dia dels pares i mares.